

KURT KOCH

Legyünk a megtérés és a kiengesztelődés ökumenikus követőivé!

„**N**incs igazi ökumenizmus a szív megtérése nélkül. Ugyanis az elme megújulásából, az önmegtagadásból és az őszinte szeretetből ered és érlelődik az egység vágya.” (*Unitatis redintegratio*, 7.) A II. vatikáni zsinat *Unitatis redintegratio* kezdetű, az ökumenizmusról szóló dekrétumának ez a középponti kijelentése – az egység gyakorlati megvalósítását tárgyaló második rész elején – a megtérést a valódi ökumené életelixírjének, s az ökumenikus mozgalmat a megtérés mozgalmának tekinti. Hiszen aki megtérésről, azaz megfordulásról beszél, abból indul ki, hogy letért az útról, sőt, talán rossz útra tévedt, ezért hát meg kell fordulnia, és vissza kell találnia a helyes útra. Aki pedig megtérésről beszél, annak tekintete jól látható célra irányul, amely felé, ha megfordult, el kell indulnia. Ez a cél nem más, mint a kiengesztelődés.

A kiengesztelődés Isten ajándéka

Az ökumené útja a megtérés és a kiengesztelődés, mégpedig azért, mert e kettő általánosságban is a keresztény élet útja. Együtt alkotják a feltámadt Úr első húsvéti ajándékát, és egyúttal azt a megbízatást, amelyet a keletkező egyháznak ad, miként arról János evangélista tudósít: a hét első napján este a feltámadt Krisztus eljött tanítványaihoz, akik félelmükben zárt ajtók mögött gyűltek össze, megállt közepén, békét hirdetve köszöntötte őket, rájuk lehelt és így szólt hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, és

akiknek megtartjátok, azok bűnben maradnak” (Jn 20,22–23). A kiengesztelődésnek ezt a felszabadító üzenetét Pál apostol nyomtatékosan bontja majd ki a korintusi gyülekezethez írt második levelében. Ebből szeretnék most főként három olyan szempontot kiemelni, amely gazdagíthatja ökumenikus küldetésünkről való közös gondolkodásunkat.

Kezdjük a legelemibb és a legmélyebb kijelentéssel: „Isten volt az, aki Krisztusban kiengesztelte önmagával a világot, nem tartván számon az emberek vétkeit.” (2Kor 5,19) A reformátorok, közülük is főként Luther, újra emlékeztetünkbe idézték ezt a mélységes páli bölcsességet, hangsúlyozva, hogy nem nekünk, embereknek kell odamennünk Istenhez, hogy jóvátételképpen ajándékot vigyünk neki és így megbékítsük. Isten ugyanis nem várja meg, hogy eljőjjünk és kiengesztelődjünk vele. Minden emberi – túlon túl emberi – tapasztalat azt mutatja, hogy jó sokáig kellene várakoznia. Nem, hanem Isten az, aki élénk siet, aki eljön az emberhez, hogy kiengesztelje, mint a tékozló fiúról szóló példabeszédben az apa, aki nem vár fiától semmilyen előzetes teljesítményt vagy elégtételt, hanem sietős léptekkel elébe megy, és felkínálja neki a megbékélést. A kiengesztelődés Isten ok és előzmény nélküli kezdeményezése, minden embernek és az egész világmindenségnek adott ajándéka.

Ebben az üzenetben ragadható meg a keresztény hit hallatlan újdonsága, mondhatni az a fordulat, amelyet a kereszténység hozott a vallások történetében, és amelyet a reformáció a 16. században ismét éles fénybe állított. Az ökumené mai helyzetében is lehetőségünk van rá, hogy meghalljuk és felfogjuk a keresztény hitnek ezt a hallatlan újdonságát, amikor visszatekintünk a történelemre, a megannyi békétlenségre, sőt háborúságra köztünk, keresztények között, és amikor meghívást kapunk a kiengesztelődésre. Mindeközben azt sem árt tudatosítanunk a hitben, hogy mi, keresztények csak akkor engesztelődhetünk ki egymással, ha előbb engedjük, hogy Isten megajándékozzon bennünket kiengesztelődésével.

A kiengesztelődés ára

Ezzel elérkeztünk a második szemponthoz, amelyre Pál rávilágít: Isten „azt, aki büntelen volt, értünk bűnné tette, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne” (2Kor 5,21). Isten Jézus Krisztusban véghez vitt kiengesztelő tettének nagy ára van: a kiengesztelődés kemény munka, vagy másként – Dietrich Bonhoefferrel, a keresztény vértanúval szólva – nem olcsó, hanem drága kegyelem. Isten kiengesztelődése nem kevesebb, mint az a következetes ellenszerszeret, amely legmélyebb valójában Jézus keresztjén mutatkozott meg. Emberi logikánk szerint ugyanis Jézus keresztthalálának kegyetlensége végletes bosszút kellett volna hogy szüljön, így állhatott volna helyre a világrend. Csakhogy Isten a

keresztben félreérthetetlenül véget vetett a hatalom és a megtorlás logikájának. Isten csupán egyféle „bosszút” ismer: megalkuvás nélkül nemet mond a megtorlásra, és mindvégig kitart a kiengesztelődés mellett. Krisztus keresztje Isten szeretetének legradikálisabb megnyilvánulása, úgyszólván Isten nagy engesztelés-napja, maga az egyetemes Jom Kippur.

A reformátorok joggal állították igehirdetésük középpontjába Jézus keresztjének üzenetét. Ezzel arra szólítanak fel bennünket, hogy ismerjük fel Jézus Krisztusban Isten kiengesztelődésének komolyságát – ami csakis akkor lehetséges, ha megfontoljuk, hogy Istent Jézus, a Bárány engesztelte ki a világgal. Isten ekként úgy áll előttünk, ahogy soha nem gondoltuk volna: nem azt vár-nánk tőle, hogy bárány legyen, hanem hogy oroszlán, amely hatalmas erejével kifordítja sarkából a világot és a világ struktúráit, hogy új világot teremtsen. Nem véletlen, hogy e világ uralkodói egyre-másra oroszlánnak tüntették fel magukat, hogy minden-kinék ünnepélyesen tudtára adják hatalmukat és uralmukat. A keresztény hit azonban azt hirdeti, hogy a kiengesztelődést nem hatalmas és nagy erejű állatok hozzák el világunknak, hanem ellenkezőleg, Jézus bárányként jön el hozzánk, emberekhez – véd-telen szeretetének erejével, amely ugyanakkor hatalmának na-gyon is kézzelfogható működésmódja.

Ha Jézus Krisztusra, a Bárányra tekintünk, a keresztények kölcsönös kiengesztelődésének feladatát illetően is tudatára éb-redünk annak, hogy a megbékélés lehetősége nem az oroszlán uralkodói magatartásában, hanem a bárány alázatának tapinta-tos gesztusában rejlik, s hogy kiengesztelődés csak ott történik, ahol valakinek van bátorsága – amint Istennek is volt –, hogy megtegye az első lépést, és épp ezért másokat is meghív ugyan-arra az útra.

Legyünk a kiengesztelődés követői!

Ha mi, keresztények, megkaptuk Istentől a kiengesztelődés aján-dékát, és engedjük, hogy Isten kiengesztelődjék velünk Jézus Krisztusban, akkor nekünk is hivatásunk és kötelességünk, hogy hirdessük Isten kiengesztelő tettet, a kiengesztelődés munkásai legyünk, s a kiengesztelődés követeként éljünk és tevékeny-kedjünk. Ez a harmadik szempont, amely a hit logikája szerint úgyszólván egyenesen következik Isten kiengesztelő művéből: „Tehát Krisztus követői vagyunk, azaz mintha maga Isten kérne általunk. Krisztus nevében könyörgünk: engesztelődjétek ki Is-tennel!” (2Kor 5,20)

Az emberek egymás közti kiengesztelődésén persze csak ak-kor munkálkodhatunk keresztényekként hitelesen, ha mi is kieng-esztelődünk egymással, és visszatálunk ahhoz az egységhez, amely az egyházszakadások következtében megsebződött és veszendőbe ment. Az ökumené – fáradozásunk a keresztények

egységének helyreállításáért – lényege szerint a kiengesztelődésért végzett munka, mégpedig „a konfliktustól a közösséghez” vezető úton. A nyugati kereszténység fájdalmas kettészakadása, amely a 16. században következett be, szükségessé teszi a kiengesztelődést. A nagy reformátorok, mindenekelőtt Luther Márton, nem szétszakítani akarták az egyházat, hanem megújítani a keresztény evangélium szellemében. Ezért a reformáció legfőbbképpen az egyház megújulását jelenti; azt a folyamatot, melynek során újra felfedezzük Isten kiérdemelhetetlen kegyelméből való megigazulásunk örömhírét. Ám az ekként kitűzött cél, az egész egyház megújulása, annak idején nem teljesült. Helyette egyházszakadás következett be, melynek nyomán a 16. és a 17. században ádáz vallásháborúk törtek ki. E háborúkban katolikusok és protestánsok véres harcot vívtak egymással – első helyen említhetjük a harmincéves háborút, amely vértengerré változtatta a korabeli Európát.

A reformációnak ezért két oldala van: egyfelől hálások vagyunk mindazokért az adományokért, amelyeket a reformáció adott nekünk. Másfelől viszont minden okunk megvan rá, hogy a szomorú történet láttán, amely sebeket ejtett Krisztus testén, és amelynek szereplőiként mi, keresztények a hit nevében erőszakot alkalmaztunk egymással szemben, megvalljuk vétkeinket, bűnbánatot tartunk, és Isten kiengesztelő művének fényében egymással is kiengesztelődjünk. Ehhez azonban meg kell tisztítanunk történelmi emlékezetünket, úgy, ahogy erre Ferenc pápa a reformációról megemlékezve figyelmeztetett: „Nem törölhetjük el, ami megtörtént, de nem hagyhatjuk, hogy a múltbeli bűn megterhelje és tovább mérgezze kapcsolatainkat. Isten irgalmasága megújítja majd a kötelekeket, amelyek összekötnék bennünket.” (*Prédikáció Pál apostol megtérése főünnepének vespérésán, a falakon kívüli Szent Pál bazilikában, 2016. január 16-án*)

Az ökumené útjának irányadó távlatait az irgalmasságnak és a kiengesztelődésnek kell kirajzolniuk. Ez annál inkább sikerülni fog, minél elhatározottabban követjük annak az Istennek az útmutatását, akit a mai olvasmány állít eléink – ha tehát a határtalan kiengesztelődés Istenéhez igazodunk, akit mi, keresztények csakis együtt és kiengesztelődvé közösségben hirdethetünk hitelen a mai világban. A legfontosabb feladat, amelyre nekünk, keresztényeknek ma feltétlenül vállalkoznunk kell – mégpedig egymással ökumenikus közösségben –, nem más, mint hogy ezt az Istent állítsuk ismét a középpontba nagymértékben szekularizált jelenkori társadalmunkban, ahol Istent gyakorta a tartalékjátékosok kispadjára ültetik. Ha így teszünk, a világ ma is képes lesz felismerni, hogy a kiengesztelődés a keresztény hit igazgyöngye, egyszerismind az emberi életet és együttélést szolgáló, egyszerű ajánlat.

„Kiengesztelődés, Istennek legyen hála!” – ez a hitbéli felismerés és ez a hitvallás vezérelje ökumenikus erőfeszítéseiteket itt, Pannonhalmán és egész Magyarországon. Hiszen a kiengeszt-

telődés elsősorban nem követelmény – amellyel szemben hamar erőtlennek bizonyulnánk –, hanem a felszabadító hit következménye, egyúttal pedig hitbeli válaszunk arra a kiengesztelődésre, amelyet Isten ajándékoz nekünk. Kegyelemből, tehát ingyenesen. Ámen.

(Mártonffy Marcell fordítása)